

Institutiones Theologicae Ad Usum Seminariorum

Simonnet, Edmond

Venetiis, 1731

Art. 1. De objecto materiali charitatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83614)

Arqui actus ad quos inclinatur habitus spei, pertinent ad voluntatem: voluntatis enim est amare, desiderare confidere, timere, gaudere, & ad hos omnes actus inclinatur habitus spei: nam habitus spei inclinatur ad amandam beatitudinem amore concupiscentiæ, ad eam desiderandam cum erectione animi adversus ejus arduum, quod est eam sperare; ad fugiendam ejus privationem, ad sperandam media ad eam conducentia, ad gaudendum de ea obtenta. Secunda pars sequitur ex prima hoc ipso enim quod habitus inhaeret proximè alicui potentie rationali, hoc ipso, inquam, remotè inhaeret supposito, cujus est potentia illa rationalis.

Dixi autem, actuum ejus capacia: cum enim habitus spei non infundatur, & infusus non conservetur, nisi propter actus ad quos inclinatur, non infunditur, & infusus non conservatur, nisi in iis, qui actus illos omnes, vel saltem aliquos producere possunt.

Hinc 1. habitus spei non manet in damnatis; cum sint prorsus incapaces omnis actus honesti.

2. E contra manet in animabus Purgatorii, quia possunt exercere actum spei circa beatitudinem æternam, utpotè habentem respectu illorum rationem boni absens, possibilis, & ardui; cum illam non nisi per penam ignis obtinere possint.

3. Manet in beatis; quamvis non possint amplius sperare beatitudinem, cum sit ipsis præsens, & actualiter possessa, & in æternum absque omni difficultate possidenda: unde respectu illorum non potest amplius habere rationem boni absens, ardui, probabiliter futuri. At propter conjunctionem, quam habent nobiscum per charitatem, possunt nobis sperare beatitudinem nostram, prout est bonum nostrum, aliquatenus in bonum eorum redundans. Item possunt amare & amari amore concupiscentiæ beatitudinem. Item possunt gaudere & re ipsa gaudent de beatitudine obtenta, etiam prout est bonum & commodum proprium; quanquam amorem concupiscentiæ, quo Deum diligunt ut sibi bonum, & gaudium quo gaudent de Deo ut sibi bono, ex affectu charitatis referunt sicut & cætera omnia ad Deum, ut rerum creaturarum omnium finem ultimum. Unde beati sicut amant Deum duplici amore, concupiscentiæ scilicet & charitatis, quibus veluti duobus brachiis Deum arctissime amplectuntur: ita & gaudium duplici concupiscentiæ scilicet & charitatis, de Deo gaudent, & in Dei possessione suavissimè quiescunt.

4. denique, habitus spei remanet in peccatoribus fidelibus, qui gratiam sanctificantem non amittunt per peccatum ejus specialiter oppositum, quandiu in peccata hujusmodi non labuntur: possunt enim cum auxilio gratiæ actus omnes ad habitum spei pertinentes producere. Quod patet ex eo quod possint à peccato resurgere, & cum Deo in gratiam redire, quod sine actu spei fieri non potest, ut superius probatum est.

Quæres, quibus actibus intellectus dirigatur in operando habitus spei.

R. Habitus spei in operando dirigitur variis actibus intellectus; quales sunt isti: Possum salvari per Dei gratiam, & ad eam mihi dandam paratissimus est. Deus sincerè vult salutem meam, & nihil est, quod possit eam impedire, si velim, & velle possum cum auxilio gratiæ, quæ mihi præsto est. Certo salvabor, si gratiæ Dei non desum. Probabiliter salvabor, quia Christus pro me mortuus est, & sanguinem suum sudavit, ut mereretur mihi auxilia de se efficacissima, quibus bene uti propono firmiter. Deus omnipotens, summè misericors, & in promissionibus implendis summè fidelis est, & promissit mihi auxilia gratiæ quibuscumque salvari possum, & salvabor, si volo, &c.

Quæres, utrùm habitus spei expellatur per desperationem?

R. Habitus spei destruitur per desperationem oppositam actui ejus principali, qui est desiderium efficax beatitudinis cum erectione animi adversus difficultates. Unde desperatio opposita huic desiderio est

quædam animi dejectio & fuga à beatitudine ut prosequenda, quia judicatur impossibilis, aut nimium ardua, adeoque nunquam obtinenda. Quare objectum materiale hujus desperationis est beatitudo, à qua recedit; formale verò propter quod recedit, est malitia impossibilitatis, aut nimis arduitatis existimata. Responsionis autem ratio generalis pro omni habitu theologico est, quia habitus theologicus corrumpitur per actum sibi contrarium, ut patet ex fide & charitate.

Quæres, utrùm habitus spei destruat per præsumptionem?

Nota. Præsumptio, quantum ad præsentem materiam attingit, est vitium, quod virtuti spei per excessum opponitur, sicut ei opponitur desperatio per defectum. Præsumptio igitur, ut hic sumitur, consistit in quadam spei immoderantia. Quod fieri potest duobus modis. 1. Immoderatè innitendo propriæ virtuti, ut si quis speret se beatitudinem consequi posse per solas naturæ vires; & tunc est præsumptio Pelagiana. 2. Immoderatè innitendo misericordiae divinæ, ut si quis speret se beatitudinem consecuturum esse sine bonis operibus, & peccatorum veniam obtenturum sine penitentia; & hæc præsumptio est Lutherana. Dico autem habitum spei corrumpi hac utraque præsumptione, non solum quia utraque conjuncta est cum infidelitate, sed etiam quia utraque contrariatur actui principali virtutis spei.

Quæres, utrùm habitus spei destruat per aliquos alios actus malos?

R. Destruitur etiam per quodvis peccatum infidelitatis, quo corrumpitur habitus fidei; fides enim, ut docent Patres & Scholastici, est fundamentum totius ædificii spiritualis: adeoque ruente habitu fidei, reliquos omnes habitus infusos ruerè necesse est. Item per actus odii & contemptus beatitudinis: nam hi actus contrariantur huic habitui, cujus nimirum est inclinare ad amandam & desiderandam beatitudinem ut bonum nostrum. At non destruitur per omissionem etiam graviter culpabilem actus spei sicut nec per omissionem etiam graviter culpabilem actus fidei corrumpitur fidei habitus. Ratio pro utroque est, quia per solam omissionem actus fidei vel spei, homo non redditur ind dispositus ad credendum vel sperandum. Item non destruitur per inefficaciam displicentiam beatitudinis, quia cum ea potest homo amare & desiderare efficaciter beatitudinem; neque per peccata tantum repugnantia charitati, vel virtutibus moralibus, quia peccata illa non contrariantur actibus ejus, nec in conservari pendet à charitate, aut virtutibus moralibus, & sine illis manere potest informis in homine peccatore.

DISPUTATIO II.

De charitate.

ARTICULUS I.

De objecto materiali charitatis.

PROPOSITIO I.

Objectum materiale primarium charitatis est Deus; secundarium verò proximus.

Prob. 1. pars, 1. Ex Apostolo dicente Rom. c. 5. *Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis*: dicit enim charitatem Dei, interpretare S. Augustino lib. de spir. & lit. c. 32. non solum quia charitas à Deo donatur, sed etiam & maxime quia ad Deum terminatur primario & principaliter. 2. Ratione. Illud est objectum materiale primarium charitatis, ad quod charitas primario terminatur. Atqui charitas primario terminatur ad Deum. Ergo, &c. Prob. min. Ad illud primario terminatur charitas, in quo objectum formale charitatis

tatis primariò relucet, ut patet ex terminis. Atqui objectum formale charitatis primariò relucet in Deo. hoc enim objectum est bonitas divina, ut ostenditur, & hæc bonitas est in Deo per essentiam, in reliquis verò entibus non nisi per participationem. Ergo, &c.

Prob. 2. pars. Nam charitas terminatur etiam ad proximum. Ergo vel terminatur ad illum primariò, vel secundariò tantum. Non primum: nam charitas ad solum Deum primariò terminatur; cum objectum ejus formale in solo Deo primariò reluceat. Ergo secundum, adeoque proximus est objectum materiale secundarium charitatis. Quod autem charitas terminetur etiam ad proximum, est de fide, & prob. ex epist. 1. Joan. cap. 4. ubi dicitur: *Si diligamus invicem, Deus in nobis manet, & charitas ejus in nobis perfecta est.*

Confirm. Quia, ut probabitur, charitas est perfecta amicitia cum Deo, & proximus est quid pertinet ad Deum. Atqui de ratione perfectæ amicitiae est, non solum amare primariò eum, quocum primariò & per se amicitia contrahitur, sed etiam secundariò, & propter illum diligere ea, quæ ad ipsum pertinent. Ergo, &c.

Porro nomine proximi intelligitur hic omnis creatura rationalis, quæ capax est beatitudinis. Unde proximus noster est 1. omnis homo viator: omnis enim homo, quandiu in via est, salvari potest. 2. Omnis homo comprehensor. 3. Omnis Angelus beatus, ut docet S. Thomas 2. 2. quæst. 25. a. 10. 4. Christus ut homo, quia ut homo, est ejusdem beatitudinis capax & particeps. Propter oppositam rationem, mali angeli & homines damnati, non sunt de numero proximorum nostrorum: sunt enim protus incapaces beatitudinis, & quorumvis aliorum bonorum supernaturalium: unde illis beatitudinem ulumve aliud bonum supernaturale velle non possumus, & ita non possumus eos ut proximos ex charitate diligere; quos enim ut proximos diligimus, si comprehensores non sunt, eis beatitudinem, aliæque bona supernaturalia ad beatitudinem conducenda volumus.

Obj. Peccatores non pertinent ad objectum materiale charitatis: non enim possunt ex charitate diligi. Ergo falsum est, quod nomine proximi intelligi possit omnis homo viator. R. cum S. Thoma 2. 2. q. 25. a. 6. in peccatoribus duo posse considerari: naturam scilicet & culpam. Secundum naturam, quam habent à Deo, sunt capaces beatitudinis, super cujus communicatione charitas fundatur. Sed culpæ eorum contrariatur Deo, & est beatitudinis impedimentum. Unde secundum culpam ad objectum materiale charitatis pertinere non possunt, quia secundum culpam non possunt diligi ex charitate, sed e contra debent odio haberi; debemus enim in peccatoribus odisse, quod peccatores sint, quicumque tandem illi sint, etiam pater, & mater, & propinqui. At secundum naturam pertinere possunt & pertinent ad objectum materiale charitatis, quia secundum naturam ex charitate diligi possunt, cum sub hac ratione beatitudinis consortes esse possint.

Dices. Imò peccatores sunt odio habendi ex charitate, juxta illud Davidis, in quo erat perfecta charitas: *Psal. 118. Iniquos odio habui*; & illud ejusdem, *Psal. 138. Perfecto odio oderam illos.* R. cum Sancto Thoma art. cit. ad 1. peccatores ex charitate odio habendos esse, & diligendos sub diverso respectu; sunt enim odio habendi in quantum peccatores & iniqui, odio scilicet habendo eorum iniquitatem, quæ ipsorum malum est; & cum sic odio habentur, ex charitate odio habentur. Sed simul sunt etiam diligendi ut aliquid secundum naturam beatitudinis capax ad Deum specialiter pertinet, & cum sic diliguntur, ex charitate diliguntur. Porro quia sic ex charitate diliguntur, ex charitate odio habentur ut iniqui, seu, quod idem est, ex charitate odio habetur eorum iniquitas, quæ ipsorum malum est; quia ut ait S. Thomas, *eiusdem ra-*

tionis est odisse malum alicujus, & diligere bonum ejus.

Dices. Saltem peccatores reprobi non possunt diligi ex charitate, adeoque non pertinent ad objectum materiale charitatis. R. Neg. Non enim minus ex charitate diligi possunt reprobi peccatores, quam justii reprobi, quos tamen ex charitate diligi posse, dubium esse non potest. Possumus igitur & debemus ex charitate diligere omnes omnino homines viatores; quamvis inter illos multi sint, imò longè plures sint reprobi, quam prædestinati. Ratio est, quia nescimus quinam sint reprobi, & nullus hominum est, qui quandiu est in via, non sit capax beatitudinis, quia nullus est, qui absolute non possit salvari, quandiu viator est.

PROPOSITIO II.

Homo quilibet, etiam relatè ad se ipsum, pertinet ad objectum materiale secundarium charitatis.

Prob. Nam illud omne pertinet ad objectum materiale charitatis, quod possumus diligere ex charitate, & cui bonum velle possumus propter Deum principaliter & propter se dilectum. Sed homo quilibet potest se ipsum diligere ex charitate, & sibi velle bonum propter Deum principaliter & propter se dilectum: amor enim amicitiae, quo quis Deum principaliter & propter se diligit, connaturaliter extendi potest ad ea omnia, quæ ad Deum aliquo modo pertinent, præsertim si pertineant ut filii adoptivi & amici, vel in actu, vel saltem in potentia. Atqui sic ad Deum pertinet is, qui Deum principaliter & propter se diligit. Sic ratiocinatur S. Thomas 2. 2. qu. 25. art. 4. O. *Alio modo possumus, inquit, loqui de charitate secundum propriam rationem ipsius, prout scilicet est amicitia hominis ad Deum principaliter, & ex consequenti ad ea quæ sunt Dei. Inter quæ etiam est ipse homo, qui charitatem habet. Et sic inter cetera, quæ ex charitate diligit quasi ad Deum pertinentia, etiam se ipsum ex charitate diligit.*

Dices. Ergo homo habere potest amicitiam ad se ipsum: nam charitas est amicitia. Absurdum conf. Amicitia enim est essentialiter ad alterum. Unde S. Gregorius hom. 17. in Evang. dicit, *Charitas minus quam inter duos haberi non potest.* Et verò amicitia, ut ait Philosophus 8. Ethic. cap. 3. & 8. simul sumptis, de sui ratione importat redamationem & æqualitatem, ad quod utrumque requiruntur saltem duo supposita. Ergo, &c. R. neg. seq. Ad prob. R. dist. Charitas est amicitia, cum est unius ad alterum, C. Cum est ejusdem ad se ipsum, N. S. autem Gregorius loquitur de charitate prout est virtus unitiva. Unde cum unio sit essentialiter plurium distinctorum, rectè dicit S. Doctor charitatem minus quam inter duos haberi non posse.

Homo itaque potest se ipsum diligere ex charitate, cum possit diligere Deum principaliter propter se, & propter Deum sic dilectum, se ipsum diligere ut est aliquid ad Deum pertinet: Deum enim principaliter propter se diligit, & propter Deum sic dilectum diligere ea quæ sunt Dei, ejusdem virtutis est. Unde propter Deum principaliter propter se dilectum diligere ea quæ sunt Dei, est actus charitatis: sicut actus charitatis est, diligere Deum principaliter propter se. Non potest tamen homo, propriè loquendo, habere amicitiam ad se ipsum, quia amicitia, ut dicit Philosophus locis citatis, importat redamationem & æqualitatem, quæ non possunt esse nisi inter plures; vel, si vis, quia, ut ait S. Thomas art. citato in O. *amicitia unionem quandam importat, & idem ad se ipsum non unionem, sed unitatem habet.* Unde sequitur tantum charitatem non esse essentialiter amicitiam; & tunc tantum esse amicitiam, cum est ad alterum redamantem ex charitate, & aliquo modo æqualem. Charitas igitur ejusdem ad se ipsum non est amicitia propriè, sed est, ut ait S. Thomas artic. citato in O. *forma & radix amicitie: in hoc enim amicitiam habemus ad alios, quod ad eos nos habemus sicut ad nos ipsos.*

Porro

Porro homo relatè ad se ipsum, ad objectum materiale secundarium charitatis pertinet non solum secundum animam, sed etiam secundum corpus: nam homo potest se ipsum diligere ex charitate secundum id omne sui, secundum quod potest esse particeps beatitudinis, & est aliquid ad Deum pertinens. Atqui homo non solum secundum animam, sed etiam secundum corpus est aliquid ad Deum pertinens, & potest esse particeps beatitudinis: ut enim ait S. Thomas 2. 2. q. 25. a. 5. ad 2. *ex fructione anime redundat quadam beatitudo ad corpus, scilicet sanitatis & incorruptionis.* Adde dona charitatis, agilitatis, & subtilitatis, quibus etiam gaudebunt corpora beatorum. Ergo, &c.

Nota. Corpus nostrum possumus diligere dupliciter, nempe amore sensuali, & amore supernaturali. Amamus corpus nostrum amore sensuali, cum volumus illi bona sensibilia & infima; sic corpora sua diligunt peccatores, qui in malo magis, quam iusti, diligunt se & corpora sua, quia in se ipsis finem suum ultimum constituunt. Amamus corpus nostrum amore supernaturali, cum volumus illi bona supernaturalia. Quod si volumus illi hæc bona, ut ejus bona sunt, tunc est amor concupiscentiæ pertinet ad virtutem spei, de quo non agitur hic; si verò hæc bona volumus illi, ut rei ad Deum pertinenti, tunc est amor charitatis, de quo nunc agitur: amando enim corpus nostrum ut rem ad Deum pertinentem, diligimus illud, quia Deum principaliter propter se diligimus. Utroque autem illo amore supernaturali iusti corpora sua diligunt; & sic diligendo, in bono magis illa diligunt, etiam cum illa assignunt, & cogunt obedire rationi: hoc enim pacto promerentur illis beatitudinem, in quantum illius sunt capacia.

Dico, in quantum sunt capacia: non enim eodem modo capax est beatitudinis homo secundum animam & secundum corpus: nam secundum animam capax est beatitudinis, quantum ad id omne, quod est primum & essentialiter in beatitudine; quia secundum animam frui potest Deo, ipsum videndo intuitivè & amando, atque in eo vilo & amato suaviter quiescendo: secundum corpus verò non est capax beatitudinis, nisi quantum ad ea, quæ secunda sunt, & ex fructione summi boni connaturaliter derivantur, & redundant in corpus. Unde homo ex charitate amabilis est primario secundum animam, secundum corpus verò secundario tantum.

PROPOSITIO III.

Bona supernaturalia pertinent ad objectum materiale secundarium charitatis, non tanquam id quod diligitur ut amicus, sed tanquam id quod amico diligitur.

Prob. Nam 1. bona supernaturalia non sunt personæ. Ergo non possunt ex charitate diligi, sicut id quod diligitur ut amicus: ad solas enim creaturas rationales haberi potest amicitia. 2. Sunt tamen maxima bona creaturarum rationalium, ad quas haberi potest amicitia. Ergo possumus illa ex charitate diligere iis, quos ut amicos diligere possumus. Ergo, &c. Ita docet S. Thomas 2. 2. q. 25. a. 2. O. *Per amicitiam, inquit, amatur aliquid dupliciter. Uno modo, sicut ipse amicus, ad quem amicitiam habemus, & cui bona volumus. Alio modo, sicut bonum quod amico volumus: & hoc modo charitas per charitatem amatur, & non primo; quia charitas est illud bonum, quod optamus omnibus, quos ex charitate diligimus. Et eadem ratio est de beatitudine, aliis virtutibus (bonisque supernaturalibus).*

Dices. Ergo amare sibi beatitudinem & charitatem, pertinet ad charitatem, non ad amorem concupiscentiæ. R. bona omnia supernaturalia pertinere ad objectum materiale charitatis, & amoris concupiscentiæ, sed diverso modo: nam si ea diligimus propter nostrum commodum, seu quia nobis bona sunt & commoda, tunc est amor concupiscentiæ. Si verò ea diligimus propter gloriam Dei, nulla habita ratione proprii commodi, tunc est dilectio charitatis.

Porro quod diximus de bonis supernaturalibus, dicendum quoque est de omnibus aliis rebus irrationalibus & inanimatis: quamvis enim non sint ex charitate diligibiles, sicut id, quod ut amicus diligitur, quia, ut ait S. Thomas 2. 2. q. 25. a. 3. O. *amicitia ad eum habetur, cui volumus bonum, sed non proprie possumus bonum velle creature irrationali (& à fortiori inanimata), quia non est ejus proprie habere bonum, sed solum creature rationalis, quæ est domina utendi bono, quod habet, per liberum arbitrium:* sunt tamen ex charitate diligibiles, sicut bona, quæ aliis volumus (quos diligimus ut amicos;) in quantum scilicet ex charitate volumus eas conservari ad honorem Dei, & utilitatem hominum (quibus ad consequendam beatitudinem conducere possunt,) ut ait ibidem S. Doctor.

ARTICULUS II.

De objecto formali charitatis.

PROPOSITIO I.

Objectum formale charitatis est infinita Dei bonitas absoluta.

Prob. 1. ex S. Thoma 2. 2. q. 23. a. 5. ad 2. ubi sic ait: *Charitate diligitur Deus propter se ipsum. Unde una sola ratio diligendi attenditur principaliter à charitate, scilicet divina bonitas.* Et a. 6. in O. *Fides & spes attingunt quidem Deum, secundum quod ex ipso provenit nobis vel cognitio veri, vel adeptio boni. Sed charitas attingit ipsum Deum, ut in ipso sistat, non ut ex eo aliquid nobis boni proveniat: & ideo charitas est excellentior fide & spe, & per consequens omnibus aliis virtutibus.*

Prob. 2. ratione. Charitas est omnium virtutum præstantissima, juxta illud Apostoli 1. Cor. cap. 13. *Nunc autem manent fides, spes, charitas, tria hæc: major autem horum est charitas.* Ergo motivum charitatis est omnium motivorum præstantissimum. Atqui hoc motivum esse non potest nisi infinita Dei bonitas absoluta. Ergo, &c.

Dices 1. Per charitatem desideramus Dei visionem intuitivam ut nobis bonam, & appetitus nostri satisfactionem: dicit enim S. Augustinus lib. 1. Soliloq. cap. 6. *nos per charitatem desiderare Dei conspectum.* Ergo per charitatem desideramus beatitudinem nostram propter bonitatem Dei respectivam, adedque bonitas Dei respectiva pertinet ad objectum formale charitatis. R. neg. ant. Sic enim desiderare visionem Dei, pertinet ad spem, & ejusmodi desiderium oritur ex amore concupiscentiæ, cujus est velle nobis beatitudinem nostram propter bonitatem Dei respectivam, seu quia nostrum bonum est. Tunc igitur solum per charitatem desideramus visionem Dei, cum eam desideramus ut medium ad ardentius & constantius amandum Deum propter se, seu quia in se bonus est, ibi sistendo; vel cum eam desideramus præcisè, quia Deum propter se diligimus, nulla habita ratione proprii commodi, ut amplius explicabitur. Et sic intelligi debet S. Augustinus, cum ait conspectum Dei nos desiderare per charitatem.

Dices 2. Amare Deum propter beneficia ab eo accepta, est actus charitatis, & tamen objectum formale propter quod Deus tunc amatur, non est bonitas Dei, sed bonitas creata, nempe beneficia à Deo accepta. Ergo, &c. R. Deum propter beneficia ab eo accepta amari posse dupliciter. 1. enim amari potest propter beneficia ab eo accepta, vel etiam certò sperata, ut motivum proximum & intrinsecum amandi, & cum sic amatur, non est actus charitatis, sed gratitudinis. 2. Amari potest propter beneficia ab eo accepta, vel etiam certò sperata, ut motivum remotum & extrinsecum amandi, & cum sic amatur, est actus charitatis, cujus motivum proximum & intrinsecum est bonitas Dei absoluta, vi cujus nos amat, & nos amando, nobis beneficia contulit, vel probabiliter collaturus est: vel, si vis, cujus motivum & proximum & in-